

İLKOKUMA-YAZMA DERS KİTAPLARININ METİN OLUŞTURMA BASAMAĞINDA OLUŞTURULAN METİNLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ¹

ASSESSMENT OF THE TEXTS WRITTEN IN CREATING TEXT STEP IN THE COURSE BOOKS FOR BEGINNING READING AND WRITING

Mehmet SOYUÇOK²

Hülya KARTAL³

Başvuru Tarihi: 09.01.2018

Yayına Kabul Tarihi:10.06.2018

DOI:10.21764/maeuefd.376716

Özet: Bu çalışmanın amacı, ses temelli cümle yöntemine (STCY) göre hazırlanan okuma-yazma öğreniyorum ders kitaplarında ilkokuma-yazmaya başlama ve ilerleme aşamasının metin oluşturma basamağında yer verilen metinlerin anlam bütünlüğü ve başlığı olan metinlerde ne tür başlıkların olduğu yönünden değerlendirilmesidir. Bu amaçla çalışmada 2005-2006 eğitim-öğretim yılından 2014-2015 eğitim-öğretim yılına kadar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullara gönderilen dokuz farklı ders kitabına ulaşılmıştır. Çalışmanın verileri, ulaşılan bu eserlerden doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Ulaşılan dokuz ders kitabının ikisi MEB Yayınlarına, yedisi özel yayınevlerine aittir. Ulaşılan eserler A, B, C, D, E, F, G, H ve I şeklinde kodlanmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda, tüm eserlerde yer verilen metinlerin %54'ünde anlam bütünlüğünün olduğu saptanmıştır. Harf gruplarında ilerledikçe anlam bütünlüğü sağlanan metin oranının arttığı ancak bazı eserlerde en son öğrenilen harften sonra dahi anlam bütünlüğü sağlanamayan metin örneklerinin olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular eserlerin hazırlanmasında metin oluşturma basamağında anlam bütünlüğünün sağlanmasına dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca incelenen eserlerde metin oluşturma basamağında oluşturulan her beş metnin birinde başlığın olmadığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra başlığı olan metinlerin %30'unun başlığı özel isim şeklinde olduğu saptanmıştır. Başlıkların çoğunun özel isim olması aynı zamanda metnin içeriğini yansıtmadığını göstermektedir. Bu sonuçlara dayanarak; metinlerde anlam bütünlüğünün sağlanmasının yanında metin başlığının da içeriği yansıtmaya dikkat edilmesinin gerektiği söylenebilir.

Anahtar sözcükler: *Anlam bütünlüğü, ilkokuma-yazma ders kitabı, metin, Ses Temelli Cümle Yöntemi*

Abstract: The purpose of this study is to evaluate the texts which have been written in the course books for beginning reading and writing at the text creation step of Phonics Based Sentence Method in terms of their content integrity and headings. Nine different course books that were delivered to the schools by the Ministry of Education since 2005-2006 academic year till 2014-2015 academic year, have been examined for this purpose. The data for the study has been acquired by using document analysis method. Two of these nine course books are of Ministry of National Education (NME) Publications and the other seven are private publications. The examined books are coded by the letters A, B, C, D, E, F, G, H and I. Based on the examinations made on the books, it has been found that 54% of the texts included in the books had content integrity. As progressing through the groups of letters, the proportion of the texts having content integrity increases. But even after the last letter learned (j), texts not having content integrity have been determined in some books. These findings show that attention should be paid to ensure content integrity in the text creation step during the preparation of books. Also, it has been determined that some of the texts in the examined books have headings and some of them have no headings, and a number of headings are proper names. As most of the headings are proper names, it also indicates that they do not reflect the content of the text. These results reveal that the heading of the text should reflect the content as well as providing the content integrity.

Keywords: *Content integrity, course book for beginning reading and writing, text, Phonics Based Sentence Method*

¹ Bu çalışma, Arş. Gör. Mehmet SOYUÇOK tarafından Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Doç. Dr. Hülya KARTAL danışmanlığında yürütülen "Okuma Yazma Ders Kitaplarının Çok Yönlü Olarak Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Arş. Gör., Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, msoyucok@uludag.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-8388-2130

³ Doç. Dr., Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, hkartal@uludag.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-3732-7747

Giriş

Çocukların ilkokula başlamalarıyla birlikte onlardan beklenen ilk bir yıl içinde okuma-yazmayı öğrenmeleridir. Bu beklentinin karşılanabilmesi için öncelikle onların okula hazır olarak başlamaları gerekmektedir. Ancak başta okul öncesi eğitimi alıp almama olmak üzere pek çok nedenle çocuklar okula aynı düzeyde hazır olarak başlayamamaktadır (Erkan, 2011; Erkan ve Kırca, 2010). Bu eşitsizlik, okulun sağladığı imkânların çocukların hazır olmalarını sağlayıcı nitelikte olmasıyla azaltılabilir (UNICEF, 2012). Nitekim Bloom'un "tam öğrenme" modelinde öğrencinin öğrenmeye hazır olma durumu, giriş davranışları (bilişsel ve duyuşsal) olarak ele alınmıştır (Çelenk, 2008). Bu giriş davranışları sağlandığında okur-yazar adayı olan çocuklara ilkokuma-yazma öğretimine başlanabilir. Çocuğun sadece okul olgunluğuna ulaşması, okula hazır olması okuma yazmayı istenilen nitelikte ve sürede öğrenmesi için yeterli değildir. Bunu etkileyen birçok faktörden birisi de ilkokuma-yazma öğretiminde uygulanan yöntemdir (Durukan ve Alver, 2008). Ancak ilkokuma-yazma öğretim yöntemi öğretmenin tercihinine bağlı değildir. İlköğretim Türkçe dersi öğretim programında yapılan değişiklikle birlikte 2005 yılından itibaren ilkokuma-yazma öğretiminde "ses temelli cümle yöntemi (STCY)" uygulanmaya başlanmıştır (MEB, 2009). Değişen harf sıralamasıyla birlikte yenilenen 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programında da bu yöntemle ilkokuma-yazma öğretimi devam etmiştir. (MEB, 2015). En son 2017 Türkçe Öğretim Programında yöntemin adı "Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi" olarak değiştirilmiştir (MEB, 2017). Bu son değişiklik 2017-2018 eğitim öğretim döneminde uygulanmaya başlanmıştır.

2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda (1-5. Sınıflar) (MEB, 2009) STCY'nin aşamaları ilkokuma-yazmaya hazırlık, ilkokuma-yazmaya başlama ve ilerleme ve okuryazarlığa ulaşma olmak üzere üç başlıkta ele alınmıştır. İlkokuma-yazmaya hazırlık kendi içinde genel hazırlık, okumaya hazırlık ve yazmaya hazırlık olarak üçe ayrılmıştır. İlkokuma-yazmaya başlama ve ilerleme aşaması ise sesi hissetme ve tanıma, harfi okuma ve yazma, harften heceler, hecelerden kelimeler, kelimelerden cümleler oluşturma ve metin oluşturma basamaklarından oluşmaktadır. Bu yöntemin okuma-yazma sürecinin her bir basamağı aşamalı olarak ilerlemektedir. Soyut olan seslerden sesin sembolü olan harfin yazımına, harften heceye, heceden kelimeye, kelimedenden cümleye ve nihayetinde metin oluşturma basamaklarının her biri her harfin öğretiminde tekrar edilmektedir. 2017 Türkçe öğretim programında metin oluşturma basamağı "metin okuma" basamağı olarak değiştirilmiştir (MEB, 2017).

Okuma-yazma öğretim sürecinin tek amacı, çocuklara yazılı ifadelerin şifresini çözdürmek olmamalıdır. Nitekim cümlelerde daha çok biçimsel, metinlerde ise anlamsal nitelik öne çıkmalıdır (Güneş, 2013b). Bu açıdan özellikle cümle ve metin oluşturma sürecinde çocuklar, öncelikle anlamlı ve onların ilgisini çekecek örneklerle karşılaşmalıdır. Okuma-yazmadan zevk almalarının önüne geçecek, okunduğunda bir anlamı olmayan ifadelerin, en başta çocukları okuryazarlığa karşı olumsuz tutum geliştirmesine neden olabilir. Bu nedenle en baştan itibaren çocukların karşılaşacağı metinlerin öncelikle metin oluşturma ölçütleri çocukların seviyesi

dikkate alınarak sağlanmalıdır. 2017 Türkçe Öğretim programının ilkokuma yazma öğretiminin metin okuma basamağı altında “Metinlerde öğrenci için anlamlı olmayan cümlelerden metinler hazırlanmamalı ve okutulmamalıdır.” ifadesi bu düşüncelyi doğrulamaktadır (MEB, 2017, s. 16).

Metin, kendisini oluşturan tümce dizilerinin birbirlerine bağlaşıklık ve bağdaşıklık ölçütleri ile bağlanarak bir anlam bütünlüğü oluşturmasıyla meydana gelen, belirli bir amaçla üretilmiş, başı ve sonu kesin çizgilerle sınırlandırılmış yazılı ya da sözlü en büyük dilsel ürün olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 2012). Bunun dışında metin, “bütünlük” ve “birlik” arz eden, anlaşılabilen, yorumlanabilen ve metinsel/sosyal/kültürel bağlam içerisinde belli çıkarımlar yapılabilen, belli mesajlar içeren dilsel bir bütünlük olarak da ifade edilmektedir (Ayaz, 2012). Dilsel açıdan ise metin, birbirini izleyen, sıralı ve anlamlı bütünlükler oluşturan cümleler dizisi olarak da tanımlanmaktadır (Akbayır, 2006). Araştırmacılar metindeki tümcelerin rastgele yana yana sıralama şeklinde değil belli bir düzen ve mantık içerisinde bir araya geldiğini belirtmektedirler (Güneş, 2013a; Güneş, 2013b; Karatay, 2014; Özkan, 2004). Metindilbilimin inceleme konusu da metnin tanımında vurgulandığı gibi tümcelerin değil metnin tamamıdır (İşeri, 2014; Lüle Mert, 2011). Metinlerin incelendiği akımlardan bazılarında metinlerin iletişimsel boyutuna odaklanılırken, bazı akımlarda ise dilbilgisel bağlardan hareketle metnin incelenmesi amaçlanmaktadır (İşeri, 2014). Metnin yüzey yapısındaki (dilsel öğeler aracılığıyla görülebilmekte) bağlaşıklık, metnin bütünüdeki (derin yapıda oluşan anlamlar arasındaki mantıksal bağlantı) bağdaşıklık metindeki metin içi öbeklerin nasıl bir araya gelerek anlam kazandığını gösterir (Aydın, 2012). İlkokuma-yazma öğrenimi sürecinin metin oluşturma basamağında da metinlerdeki cümleler rastgele değil anlam bütünlüğü dikkate alınarak bir araya getirilmelidir (Akyol, 2012). Tüm bunlar ders kitaplarında da yer verilecek metinlerin metinsellik özelliklerine dikkate alınarak seçilmesinin önemini göstermektedir.

STCY'nin okullarda uygulanmaya başladığı zamandan günümüze okuma-yazma ders kitaplarının seçimi hiçbir zaman öğretmene bırakılmamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ya da özel yayınevlerince hazırlanan ve Talim Terbiye Kurulu tarafından beş yıl süreyle yararlanılmak üzere kabul edilen ve ihaleden geçen ders kitapları doğrudan okullara gönderilmektedir. Bu durum öğretmenin içerik açısından ders kitaplarını inceleyerek seçebilmesini engellemektedir. Bu nedenle ders kitaplarının içerik açısından hatasız olması bu durumun yol açacağı olumsuzlukları azaltacaktır. STCY'nin uygulanmaya başlanmasından sonra ders kitaplarının içerik yönünden incelendiği araştırmalara bakıldığında, ilk çalışmanın tam altı yıl sonra yayınlandığı belirlenmiştir. Bu konuda yapılan inceleme neticesinde belirlenen ilk çalışma; Kartal'ın (2011) STCY'nin sesi hissetme ve tanımaya yönelik Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Öğretmen Kılavuz kitabında yer alan uygulamaları değerlendirdiği çalışmadır. Çalışma sonucunda, sessiz harflerin sırasıyla kelimenin sonunda, ortasında ve başında tanıtılması aşamasının süresiz yumuşak harflerde (b, c, d, g) uygulanamadığı belirlenmiştir. Sessiz harflerin seslendirilmesinde önünde ya da arkasında sesli harf olmadan doğru seslendirmenin güç olduğu, diğer taraftan sesi hissettirme basamağında verilen bazı örneklerin sesi hissettirme amacına uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akman ve Aşkın'ın (2012) yapmış oldukları çalışmada sınıf öğretmenleri, ilköğretim 1. sınıf Türkçe ders kitabı, öğretmen kılavuz kitabı ve çalışma kitabında yer alan ilkokuma-yazma ile ilgili etkinliklerin öğrencilerin öğrenmelerinde anlamlı olmadığı ve bilinenden bilinmeyene ilkesine aykırı örneklerin olduğu noktasında görüş belirtmişlerdir. Ayrıca yine bu çalışmada sosyoekonomik düzeyi düşük okullardaki öğretmen görüşlerine göre öğrenci çalışma kitabında yer alan bazı örneklerin öğrenci düzeylerinin üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Kutluca Canbulat'ın (2013) çalışmasında ise bir okulda yararlanılan okuma-yazma ders kitabının da içinde olduğu ders materyallerinde oluşturulan hece, kelime ve cümlelerden, Türkçeye ses ve anlam açısından uygun olmadığı düşünülen yapılar, uzman görüşleriyle değerlendirilmiştir. Yine Kartal ve Bozkurt (2014) yaptıkları çalışmada 2013-2014'te okullara ücretsiz gönderilen ilkokuma-yazma ders kitabının metin oluşturma basamağında yer verilen metinleri bağlaç ve bağdaşıklık yönünden değerlendirmiştir.

İlkokuma-yazma ders kitaplarına yönelik yapılan çalışmalar herhangi bir yıl okullara ücretsiz dağıtımı yapılan ders kitabının incelenmesi şeklindedir. Bu araştırmanın amacı ise ses temelli cümle yöntemine (STCY) göre hazırlanan 2005-2006 eğitim-öğretim yılından 2014-2015 eğitim-öğretim yılına kadar okullara ücretsiz gönderilen okuma-yazma öğreniyorum ders kitaplarında ilkokuma-yazmaya başlama ve ilerleme aşamasının metin oluşturma basamağında yer verilen metinlerin anlam bütünlüğü ve başlığı olan metinlerde ne tür başlıkların olduğu yönünden değerlendirilmesidir. Bu yönüyle mevcut araştırma STCY'nin uygulanmaya başlandığı 2005-2006 eğitim-öğretim yılından 2014-2015 eğitim-öğretim yılına kadar okullara ücretsiz gönderilen Türkçe-1 Okuma Yazma Öğreniyorum ders kitaplarının değerlendirilmesine yönelik olması nedeniyle geniş bir zaman dilimini kapsamaktadır. Metin oluşturma basamağında oluşturulan metinlerde sadece öğrenilmiş harflerin yer verilebilmesi nedeniyle bazı sözcükler kullanılmadığı için okuma-yazma öğreniyorum ders kitaplarında oluşturulan metinler anlam bütünlüğü taşıyıp taşıyamaması yönünden ve başlıkları olan metinlerin içeriği yansıtma durumları açısından değerlendirilmiştir. Elde edilecek sonuçlar bundan sonraki süreçte hazırlanacak olan “okuma-yazma-öğreniyorum” ders kitaplarında yer verilecek olan metinlerde benzer hataların tekrar edilmemesine ve böylece metinlerin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yaklaşımıyla veriler elde edilmiştir. Doküman incelemesi, hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı araçların analizinin yapılması olarak tanımlanmaktadır. Doküman analizinin aşamalarını; 1. Dokümanlara ulaşma, 2. Orjinalliğini kontrol etme, 3. Dokümanları anlama, 4. Veriyi analiz etme, 5. Veriyi kullanma olarak beş aşamada ele alınabilir (Forster, 1995 akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada 2005-2006 eğitim-öğretim yılından 2014-2015 eğitim-öğretim yılına kadar okullara gönderilen okuma yazma ders kitaplarının ilkökuma-yazmaya başlama ve ilerleme aşamasının metin oluşturma basamağında yer verilen metinlerin anlam bütünlüğü ve başlığı olan metinlerde ne tür başlıkların olduğu yönünden değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla veri toplama araçları 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren İlkokul 1. sınıflarda okutulmak üzere kabul edilen ve ihaleden geçen “Türkçe-1 Okuma Yazma Öğreniyorum” ders kitaplarından ulaşılan dokuz farklı ders kitabından oluşmaktadır.

Veri toplama araçlarına ulaşma süreci. Araştırmacı tarafından, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne yazılan dilekçeyle 2006-2014 yılları arasında satın alınarak dağıtımı yapılan kitapların yayınevleri ve kullanıldıkları öğretim yılını gösterir şekilde hazırlanmış sıralı listesi talep edilmiştir. Dilekçeye istinaden verilen cevapta her öğretim yılında satın alınarak okullara dağıtımın yapıldığı öğretim yılı ve yayınevini gösterir sıralı liste verilmiştir (EK-1). Buna göre; 2006-2007 eğitim-öğretim yılından 2014-2015 eğitim-öğretim yılına kadar Milli Eğitim yayınları okullara ders kitabı olarak gönderilmiştir. Bunun yanı sıra her yıl ihaleden geçen özel yayınevleri de okullara ulaştırılmıştır.

Araştırmacının Milli Eğitim Bakanlığı'nın arşivinde yaptığı incelemede MEB Yayınlarına ait olan Türkçe 1 Okuma Yazma Öğreniyorum ders kitaplarının 2005-2006 eğitim-öğretim yılından 2009-2010 eğitim-öğretim yılına kadar aynı kitabın yeni basımlarının kullanıldığı saptanmıştır. Ancak 2009-2010 eğitim-öğretim yılında kullanılmak üzere basılan 5. baskıda ders kitabı genişletilmiştir. Aynı şekilde 2010-2011 eğitim-öğretim yılından 2014-2015 eğitim-öğretim yılına kadar aynı kitabın yeni baskıları okullara dağıtılmıştır. Kısacası geçen on yıllık süreçte MEB yayınlarında, iki farklı ders kitabı kullanılmıştır. Beş yıl süreyle aynı kitapların kullanılması dolayısıyla; ilk beş yıllık sürecin 2005-2006 eğitim-öğretim yılına ait ders kitabı, ikinci beş yıllık sürecin 2014-2015 eğitim-öğretim yılına ait ders kitabı veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Özel yayınevlerinden yedi farklı yayınevine ait Türkçe 1 Okuma Yazma Öğreniyorum ders kitabına ulaşılmıştır. MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından araştırmacının dilekçesine verilen cevaptaki yedi özel yayınevinin beşine ait olan ders kitaplarına ulaşılmıştır. Bunun yanında araştırmacı okullara gönderilen ama MEB'in verdiği cevap yazısında listede olmayan iki farklı yayınevinin ders kitabına da ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Öncelikle incelenen ders kitapları okullara gönderildikleri yıllar dikkate alınarak; A, B, C, D, E, F, G, H ve I harfleriyle kodlanmıştır. Bu ders kitaplarından A ve I kodlu yayın MEB diğerleri özel yayınevlerindedir. Ders kitaplarının metin oluşturma basamağındaki 302 metnin tamamı tabloya aktarılmıştır. Değerlendirmeler bu tablo üzerindeki metinlerden üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu incelemelerde Çelik, Demirgüneş ve Baştuğ (2014)'un geliştirdiği Okur Dostu Metin

Değerlendirme Rubriği'nden yararlanılmıştır. Tablolara aktarılan metinler dört uzman tarafından anlam bütünlüğü yönünden değerlendirilmiştir. Bunun dışında başlığa yer verilen metinlerde ne tür başlıkların olduğu incelenmiştir. Araştırmacılar tarafından tüm metinlerin anlam bütünlüğü taşıyıp taşıyamama durumu gerekçeleriyle değerlendirilmiştir. Araştırmada kodlayıcılar arasındaki tutarlılık Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülüyle hesaplanmıştır. Uzmanların metinlerin anlam bütünlüğü yönünden değerlendirmelerinin güvenilirliği %82 olarak belirlenmiştir. Metinlerin anlam bütünlüğü taşıyıp taşıyamama durumları eserlere, harf gruplarına ve toplam metin sayısına göre bir tabloda gösterilmiştir.

Bulgular

Oluşturulan Metinlerde Anlam Bütünlüğü Sağlanma Oranları

İlk olarak Tablo 1'de yer verilen bulgularda, eserlerde her harf grubunda verilen metin ve bu metinlerde anlam bütünlüğü olan metin sayısı verilmiştir. Ayrıca tabloda verilerin oransal olarak dağılımı da yer almaktadır.

Tablo 1

Ders Kitaplarında STCY'nin Harf Gruplarında Metin Oluşturma Basamağında Oluşturulan Anlam Bütünlüğü Sağlanan Metinlerin Frekans ve Yüzde Dağılımı

	1. harf grubu	2. harf grubu	3. harf grubu	4. harf grubu	5. harf grubu	6. harf grubu	Toplam	%
A (2005-2006)	2/5*	7/11	12/15	13/15	8/8	8/9	50/63	79
B (2006-2007)	0/1	1/5	0/4	3/7	2/3	1/3	7/23	30
C (2011-2012)	0/2	1/5	0/6	0/6	3/4	3/4	7/27	26
D (2011-2012)	3/3	3/6	5/6	6/6	5/6	5/5	27/32	84
E (2012-2013)	0/3	1/5	1/6	5/6	3/4	4/4	14/28	50

F	0/2	3/10	3/6	5/8	4/5	1/5	16/36	44
(2012-2013)								
G	2/4	5/9	6/14	5/10	3/8	4/6	25/51	49
(2013-2014)								
H	0/1	0/1	1/1	3/6	0/4	0/2	4/15	27
(2014-2015)								
I	0/2	1/5	2/6	2/6	4/4	3/4	12/27	44
(2014-2015)								
Toplam	7/23	22/57	30/64	42/70	32/46	29/42	162/302	54
%	30	39	47	60	70	69	54	

* x/y ifadesindeki x ilgili alandaki anlam bütünlüğü taşıyan metin sayısını, y ise ilgili alandaki metin sayısını göstermektedir.

Tablo 1 incelendiğinde STCY'nin metin oluşturma aşamalarında ders kitaplarından A kodlu eserde 63 metinle en fazla, H kodlu eserde ise 15 metinle en az metnin oluşturulduğu görülmektedir. Eserlerden en fazla metne yer verilenle, en az metne yer verilen eserin metin sayıları arasındaki fark 48'dir.

Eserlerde yer verilen metinlerde anlam bütünlüğü olma oranlarına bakıldığında tüm eserlerde verilen 302 metnin sadece %54'ünde anlam bütünlüğünün olduğu belirlenmiştir. Harf gruplarında yer verilen metinlerde anlam bütünlüğünün olma oranlarına bakıldığında; 1. harf grubunda oluşturulan 23 metnin %30'u, ikinci harf grubunda yer verilen 57 metnin %39'u, üçüncü harf grubunda 64 metnin %47'si, dördüncü harf grubunda 70 metnin %60'ı, beşinci harf grubunda 46 metnin %70'i, altıncı harf grubunda 42 metnin %69'unda anlam bütünlüğünün sağlandığı belirlenmiştir. Harf gruplarında yer verilen metinlerin anlam bütünlüğünü sağlama oranlarının gruplarda ilerledikçe arttığı ancak altıncı harf grubunda, beşinci harf grubuna göre oransal olarak bir düşüş olduğu tespit edilmiştir. Tüm eserlerin ilk üç harf grubunun her birinde oluşturulan metinlerin yarısından daha azında anlam bütünlüğü sağlandığı belirlenmiştir. Dördüncü harf grubundan itibaren bu oranın %60'lara ulaşması metin oluşturma basamağında öğrenilen harf sayısının çok belirleyici olduğunu göstermektedir.

Tablo 1'de ders kitaplarında yer verilen metinlerde anlam bütünlüğünün olma oranlarına bakıldığında, eserler arasında D kodlu eserde yer verilen metinlerin %84'üyle en fazla oranda, C kodlu eserde %26'yla en az oranda anlam bütünlüğünün sağlandığı belirlenmiştir. Ayrıca ders

kitaplarından sadece A (%79), D (%84) ve E (%50) kodlu eserde metinlerin %50 ve üzerinde anlam bütünlüğünün sağlandığı belirlenmiştir. İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin daha okuma-yazmayı öğrenme sürecindeyken anlam bütünlüğü sağlanamayan metinlerle karşılaşması onların okumaya karşı negatif tutum geliştirmelerine neden olabilir. Bu sebeple okuma-yazma ders kitaplarında metin oluşturma basamağında yer verilecek metin örneklerinde anlam bütünlüğünün sağlanması önem taşımaktadır.

Oluşturulan Metinlerin Anlam Bütünlüğü Yönünden Değerlendirilmesi

Araştırmada ders kitaplarında yer verilen 302 metnin tamamının değerlendirilmesi yapılmıştır. Ancak bu değerlendirmelerin tamamının verilmesinin zorluklarından dolayı; bu çalışmada, harf gruplarının her birinde anlam bütünlüğü taşımayan metinlerden ikişer örnek açıklamasıyla birlikte sunulacaktır.

Birinci harf grubunda (e, l, a, t) verilen metinlerin değerlendirilmesi. Birinci harf grubunda en fazla dört harfle metinler oluşturulabilmesi nedeniyle metinler kısa olabilmektedir. Buna bağlı olarak eserlerde sözcüğün yerini tutan görsel unsurlara daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

Tat

Talat *al.*

Lale ete *at.*

Ela *al, tat.*

Yukarıdaki metin örneği, A kodlu eserde ‘t’ harfinin metin oluşturma basamağında ‘Tat’ başlığı altında verilmiştir. Metnin başlığı ‘Tat’ olmasına rağmen metinde kullanılan üç öznenen sadece Ela’nın “ ” (pasta) tatması istenmektedir. İkinci olarak üç cümleden oluşan bu metin okunduğunda birbiriyle bağlantısı olmayan üç cümlenin olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak bu metin hem başlık bakımından hem de cümleler arasında bağlantı yönünden incelendiğinde metinde anlam bütünlüğünün olmadığı düşünülmektedir.

Lale

Lale, lale al.

Lale, *al.*

Ela, lale al.

Ela, Lale el ele.

Ela *al.*

Yukarıdaki metin örneği, C kodlu eserde ‘a’ harfinin metin oluşturma basamağında ‘Lale’ başlığı altında verilmiştir. Beş cümleden oluşan bu metinde ilk iki cümlede “Lale kişisinden alması

istenilenleri” belirtilmektedir. Üçüncü cümlede bir anda “Ela’nın lale alması” istenilmektedir. Dördüncü cümlede “bu kişilerin ele ele olduğu” söylenirken, son cümlede ise “Ela’nın kalem alması” istenilmektedir. Metinde birbirinden bağımsız iki kişiden birbirinden bağımsız şeyleri yapmalarının istenmesi anlam bütünlüğünü bozmaktadır. Bunun yanında metnin bütününde bir şeyler almaya yönelik istekler yer alırken bir anda dördüncü cümlede metinde yer alan kişilerin “el ele” olduğunun belirtilmesinin metnin anlam bütünlüğünü bozduğu söylenebilir. Bunun dışında başlığın da özel isim olarak kullanıldığı görülmektedir. Buna bağlı olarak bu metin hem başlık bakımından değerlendirildiğinde hem de cümleler arasında bağlantı yönünden incelendiğinde metinde anlam bütünlüğünün sağlanmadığı düşünülmektedir.

İkinci harf grubunda (i, n, o, r, m) verilen metinlerin değerlendirmesi. İkinci harf grubunun tamamlanmasıyla dört sesli harf ve beş sessiz harf öğrenilmiş olmaktadır. İkinci harf grubunda en fazla dokuz harfin olması nedeniyle sınırlı sayıda sözcük oluşturulabilmektedir. Bu nedenle oluşturulacak metinler kısa olmaktadır. Buna bağlı olarak eserlerde sözcüğün yerini tutan görsel unsurlara bu grupta da ihtiyaç duyulmaktadır.

İt

Ela it.

Lale it.

Talat it.

Yukarıdaki metin örneği, D kodlu eserde ‘i’ harfinin metin oluşturma basamağında ‘İt’ başlığı altında verilmiştir. Böyle bir başlığın ders kitabında verilmesinin uygun olmadığı düşünülmektedir. Üç cümleden oluşan metinde, her cümlede sadece kişi isimlerinin değiştiği ve cümleler arasında herhangi bir bağlantı olmadığı görülmektedir. Bunlara dayanarak metinde anlam bütünlüğünün olmadığı söylenebilir.

Mine ile Emine

Mine limon al.

Emine mor lale al.

Mine elma al.

Nar alma, elma al.

Yukarıdaki metin örneği, F kodlu eserde ‘m’ harfinin metin oluşturma aşamasında ‘Mine ile Emine’ başlığı altında verilmiştir. Metin incelendiğinde ikinci cümlede “Emine’den mor lale alması” istenildiği görülmektedir. Diğer cümlelerde ise “Mine’den alması istenilenlere”

değ inilmektedir. Mine ve Emine'nin ortak yaptığı herhangi bir eylem yoktur. Bu bakımdan baş lıkla metnin uyumlu olmadığı sö ylenebilir. Bunun yerine cümlelerin tamamında 'al' eyleminin olması sebebiyle metnin baş lığı 'Al' olarak verilebilirdi. Cümleler arasında bağlantıya bakıld ığında; sadece üçüncü ve dördüncü cümle arasında bir bağlantı olduğu görülmektedir. Genel olarak bakıld ığında metnin hem baş lıkla uyumu noktasında hem de cümleler arasındaki bağlantı yönünden metinde anlam bütünlüğ ünün olmadığı sö ylenebilir.

Üçüncü harf grubunda (u, k, ı, y, s, d) verilen metinlerin değerlendirmesi. Okuma-yazma öğ retiminde üçüncü harf grubunun tamamlanmasıyla altı sesli harf ve dokuz sessiz harf öğ renilmiş olmaktadır. Bu harf grubuyla beraber en fazla 15 harfin olmasıyla ilk iki gruba göre daha çok sözcük oluşturulabilmektedir. Bu nedenle oluşturulacak metinlerde cümle sayısının daha fazla olması ve tüm bunlara bağı lı olarak eserlerde bu grupta ilk iki gruba göre sözcüğ ün yerini tutan görsel unsurlara da daha az yer verilmesi beklenmektedir.

.....

Talat, ekmek al. Nine, lale ek, nane ekme. Ela, toka tak. Eren, ekmek alma. Rana tok. Altan, iki olta al.

Yukarıdaki metin, B kodlu eserin 'k' harfinin metin oluşturma basamağ ında yer alan metinlerden biridir. Metnin baş lığ ının olmadığı belirlenmiştir. Eserde bu metin için bulunduğu sayfada cümlelerden sonra satır baş ına geçilmediğ inden yukarıda da metin satır sonuna kadar tamamlanarak aktarılmıştır. Altı cümleden oluş an bu metinde, her bir cümlede farklı bir kişinin birbirinden bağı msız eylemler yapması istenilmektedir. İlk cümlede "Talat'ın ekmek alması" istenilirken, dördüncü cümlede ise "Eren'in ekmek almaması" istenilmektedir. Metinde her cümlede farklı öznelerin olması ve cümleler arasında bağlantı olmaması bunun yanında cümlelerde çelişik ifadelerin bulunması nedeniyle anlatılmak istenen belli bir konunun olmadığı görülmektedir. Bu nedenlerle metinde anlam bütünlüğ ünün sağ lanmadığı düşünölmektedir.

Kemal

Rana eker.

Kemal ek.

Yukarıdaki metin örneğ i, G kodlu eserde 'k' harfinin metin oluşturma basamağ ında 'Kemal' baş lığı altında verilmiştir. Üçüncü harf grubunda öğ renilen harf sayısının artmasıyla metinlerde yer alan cümle sayısının da artması beklenmesine rağmen metin iki cümleden oluş maktadır. İki cümle birbirinden bağı msız cümlelerin sıralanması şeklindedir. Metin baş lığı metnin ikinci cümlesinde aynen yer almaktadır. Metin baş lığıyla metnin genel içeriğ i arasında da herhangi bir bağlantı yoktur. Bunlara dayanarak metin içeriğ inin baş lığıyla uygun olmadığı ve metinde anlam bütünlüğ ünün olmadığı görülmektedir.

Dördüncü harf grubunda (ö, b, ü, ş, z, ç) verilen metinlerin değerlendirmesi. Okuma-yazma öğretiminde dördüncü harf grubunun tamamlanmasıyla sesli harflerin tamamı ve 13 sessiz harf öğrenilmiş olmaktadır. Bu harf grubuyla beraber en fazla 21 harfle, ilk üç gruba göre daha çok sözcük oluşturulabilmektedir. Bu nedenle oluşturulacak metinlerdeki sözcük ve cümle sayısının buna bağlı olarak artması beklenmektedir. Tüm bunlara bağlı olarak eserlerde bu grupta ilk üç gruba göre sözcüğün yerini tutan görsel unsurlara duyulan ihtiyaç azalacaktır.

.....

Banu, Kaya, Ural, Ata.

Berber oynadılar.

Banu bir oyun buldu.

Kaya ebe oldu.

Yukarıdaki metin örneği, A kodlu eserde ‘b’ harfinin metin oluşturma basamağında yer alan metinlerden biridir. Metnin başlığının olmadığı belirlenmiştir. Dört cümleden oluşan bu metinde ilk cümlede arka arkaya verilen isimler vardır. Bu yapının sonuna nokta koyularak cümle yapısı oluşturulmaya çalışılsa da Türkçede kullanımı bakımından bu yapı cümle özelliği göstermemektedir. Okuma-yazma öğrenme aşamasında çocukların böyle örneklerle karşılaşması onların yanlış öğrenmelerine neden olabilir. İkinci cümlede bir önceki cümlede adı geçen kişilerin oynadığı belirtilmektedir. Üçüncü cümlede ilk cümledeki kişilerden birinin bir oyun bulduğu, son cümledeyse bir başkasının ebe olduğuna değinilmiştir. Son cümle metnin daha bitmemiş olduğu düşüncesini uyandırmaktadır. Ayrıca ilk cümlede yer alan iki isme diğer cümlelerde yer verilmediği görülmektedir. Cümleler arasında bağlantının olmaması ve metinden herhangi bir sonuca ulaşılmaması nedeniyle metinde anlam bütünlüğünün olmadığı düşünülmektedir.

Çiçek ile Çetin

Köyde çiçekler açtı.

Çiçek, saçına çiçek taktı.

Arılar uçtu.

Saçına kelebekler kondu.

Çetin, maç yaptı.

Çimenlere uzandı.

Yukarıdaki metin örneği, H kodlu eserde ‘ç’ harfinin metin oluşturma basamağında ‘Çiçek ile Çetin’ başlığı altında verilmiştir. Metin başlığında yer alan Çiçek ve Çetin’in metinde beraber yaptıkları bir iş, oluş ya da eylem bulunmadığı için başlık seçiminin uygun olmadığı söylenebilir. Altı cümleden oluşan bu metinde, ilk cümlede köyde çiçeklerin açtığı, ikinci cümlede Çiçek’in saçına çiçek taktığı belirtilmektedir. Özel isim olan “Çiçek” ile bitki olan “çiçeğin” aynı metinde ve hatta aynı cümlede kullanılması okuma-yazmayı öğrenme sürecinde uygun değildir. Bu durum öğrencilerin metni yanlış anlamalarına neden olabilir. İlk iki cümlenin ardından birden “Arılar uçtu.” cümlesi gelmektedir. Bu cümleyle öncekilerle anlamsal bağlantı kopmaktadır. Dördüncü cümlede tekrar Çiçek’e dönmüştür. Beşinci ve altıncı cümledeyse başka bir kişi ve konulara geçilmiştir. Burada Çetin’in maç yaptığı ve çimenlere uzandığı konusu işlenmektedir. Metine genel olarak bakıldığında cümleler arasında anlamsal bir bağlantının olmadığı ve metinde belli bir konu üzerinde durulmadığı için metinde anlam bütünlüğünün olmadığı düşünülmektedir.

Beşinci harf grubunda (g, c, p, h) verilen metinlerin değerlendirmesi. Okuma-yazma öğretiminde beşinci harf grubunun tamamlanmasıyla 25 harf öğrenilmiş olmaktadır. Öğrenilmeyen sadece dört harfin kalması sebebiyle bu grupla beraber Türkçede yer alan sözcüklerin çok büyük bir kısmı oluşturulabilmektedir. Buna bağlı olarak oluşturulacak metinlerde cümle sayısının artması beklenmektedir. Ayrıca oluşturulacak metinlerde sözcüğün yerini tutan görsel unsurlara ihtiyaç kalmamaktadır.

Haftanın Günleri

Pazartesi okul açılır.

Salı, pazar kurulur.

Çarşamba okula geç kalma.

Perşembe çok çalış.

Cuma derslerin sonudur.

Cumartesi tatil, oynayalım.

Pazar günü dinlenelim.

Yukarıdaki metin örneği, E kodlu eserde ‘p’ harfinin metin oluşturma basamağında ‘Haftanın Günleri’ başlığı altında verilmiştir. ‘h’ ve ‘f’ harfleri öğrenilmediği halde başlıkta bu harfe yer verilmesi doğru değildir. Metinde haftanın günleri yedi cümlede anlatılmıştır. Her güne bir cümle ayrıldığı görülmektedir. Günlerin her birinde yapılan işler birbirinden bağımsız olduğu için cümleler arasında anlamsal bir bağlantı da kurulamamıştır. Bu bakımdan metinde anlam bütünlüğünün olmadığı söylenebilir. Ayrıca bazı günler için yazılan cümleler çocukların yanlış anlamalarına sebep olabilir. Örneğin; “Çarşamba okula geç kalma.” cümlesi çocuklara sadece

Çarşamba günleri okula geç kalınmaması, “Perşembe çok çalış.” cümlesi de sadece Perşembe günleri çok çalışmak gerektiğini düşündürebilir. Bu durum metin oluşturma basamağında oluşturulan metinlerde, çocukların bilişsel seviyelerinin dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

İp ile Top

Tut, İpek ipi tut.

İpek ip atla.

Pelin topu tut.

Pat pat pat.

Pınar topu at.

Yukarıdaki metin örneği, F kodlu eserde ‘p’ harfinin metin oluşturma basamağında ‘İp ile Top’ başlığı altında verilmiştir. Metin beş cümleden oluşmaktadır. Metin başlığında, metinde geçen iki farklı nesneden yararlanıldığı görülmektedir. Bu iki nesnenin birbirinden bağımsız cümlelerde ve farklı kişilerin etkileşiminde yer aldığı belirlenmiştir. Birinci ve ikinci satırda yer alan cümlelerde İpek’in ipi tutup ip atlaması istenilmektedir. Üçüncü satırda yer alan ifadede Pelin’den topu tutması, beşinci satırdaysa Pınar’dan topu atması beklenmektedir. Dördüncü satırda yer alan ifade sonuna nokta konularak cümle şeklinde oluşturulsa da burada sadece topun çıkardığı seslerin yazıya geçirilmiş hali olduğu için bu ifadenin cümle olmadığı söylenebilir. Metnin bütününe bakıldığında belli bir konu üzerinde durulmadığı ve cümleler arasında anlamsal bağlantı olmadığı için metinde anlam bütünlüğünün sağlanmadığı düşünülmektedir.

Altıncı harf grubunda (ğ, v, f, j) verilen metinlerin değerlendirmesi. Okuma-yazma öğretiminde altıncı harf grubunun tamamlanmasıyla tüm harfler öğrenilmiş olmaktadır. Bu harf grubunda neredeyse akla gelen tüm sözcükler yazılabilmektedir. Bunun sonucu olarak metinlerin daha uzun ve daha nitelikli olması beklenmektedir. Ayrıca metin oluşturma basamağında yazılamayan sınırlı sayıda sözcük kaldığı için metinlerin içerisinde sözcüğün yerini alan görsel unsurlara ihtiyaç bulunmamaktadır.

.....

Jale, pijamasını giydi. El salladı. Müjdat da pijamasını giydi. El salladı. Jale, lojmanda kalıyor. Müjdat da lojmanda kalıyor. Onların babaları jandarma.

Yukarıdaki metin, B kodlu eserin ‘j’ harfinin metin oluşturma basamağında yer alan metinlerden biridir. Metnin başlığının olmadığı belirlenmiştir. Yedi cümleden oluşan bu metinde, ilk iki cümlede Jale’nin pijamasını giyip el salladığı, sonraki iki cümlede Müjdat’ında aynısını yaptığı

belirtilmektedir. Beşinci cümlede Jale'nin lojmanda kaldığı, sonraki cümlede Müjdat'ında lojmanda kaldığı ve son cümledeyse ikisinin de babalarının Jandarma olduğuna değinilmektedir. Metinde belli bir konunun işlenmemesi ve cümleler arasında bir konudan başka konuya keskin geçişlerin olması nedeniyle metinde anlam bütünlüğünün sağlanmadığı görülmektedir.

Evimiz

Evimizde üç oda var.

Benim ve kardeşimin oyuncakları var.

Odamın duvarı mavi renklidir.

Duvarda dedemin resmi var.

Ben evimizi çok seviyorum.

Yukarıdaki metin örneği, I kodlu eserde 'v' harfinin metin oluşturma basamağında 'Evimiz' başlığı altında verilmiştir. Beş cümleden oluşan bu metin birinci tekil kişinin ağzından anlatılmaktadır. Metnin ilk cümlesinde anlatıcı, evlerindeki oda sayısından bahsederken bir anda ikinci cümlede kendisinin ve kardeşinin oyuncakları olduğundan bahsetmektedir. Üçüncü cümlede anlatıcı kendi odasının duvar renginin mavi olduğunu ve dördüncü cümledeyse duvarda dedesinin resmi olduğunu belirtmektedir. Son cümlede evlerini çok sevdiğini belirtmektedir. Metnin konusu olabilecek evimiz konusu cümleler arasında anlamsal bağlantı kurulamadığı için işlenememiştir. Buna dayanarak metinde anlam bütünlüğünün olmadığı düşünülmektedir.

Oluşturulan Metinlerin Başlık Yönünden Değerlendirilmesi

İncelenen eserlerde metin oluşturma basamağında oluşturulan metinlerin bir kısmının başlığının olduğu bir kısmının ise başlığının olmadığı ve başlıkların birçoğunun da özel isim olduğu belirlenmiştir. Metinlerin başlık yönünden değerlendirilmesi için oluşturulan tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. Ders kitaplarında oluşturulan metinlerin başlıklı, başlıksız ve başlığın özel isim olma durumuna göre sayısal dağılım ve oranları

	Toplam Metin	Başlığı Olmayan Metin	%	Başlığı Olan Metin	%	Başlığı Özel İsim Olan Metin	%
A (2005-2006)	63	35	56	28	44	5	8
B (2006-2007)	23	20	87	3	13	-	-
C (2011-2012)	27	-	-	27	100	9	33
D (2011-2012)	32	1	3	31	97	6	19
E (2012-2013)	28	-	-	28	100	10	36
F (2012-2013)	36	-	-	36	100	14	39
G (2013-2014)	51	7	14	44	86	35	69
H (2014-2015)	15	1	7	14	93	8	53
I (2014-2015)	27	-	-	27	100	5	19
Toplam	302	64	%21	238	%79	92	%30

Tablo 2 incelendiğinde dört eserde (C, E, F, I) yer verilen metinlerin tamamında başlığın olduğu görülmektedir. İki eserde (D, H) yalnızca birer metnin başlığı yoktur. Sadece A ve B kodlu eserlerde başlığı olmayan metin sayısının başlığı olan metin sayısından daha fazla olduğu belirlenmiştir. Başlığı olmayan metin oranının B kodlu eserde en yüksek olduğu (%87) görülmektedir. Metin başlıklarının özel isim olma durumları incelendiğinde; G kodlu eserde en fazla oranda (%69) özel isimli başlığa yer verilmiştir. Metin başlıklarında özel isme yer verilmeyen tek eser B kodlu eserdir. Tüm eserlerde oluşturulan 302 metnin yaklaşık olarak %30'unda (92 metin) başlık olarak özel isme yer verildiği saptanmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda (1-5. Sınıflar) STCY'nin ilkokuma-yazmaya başlama ve ilerleme aşamasında yer alan metin oluşturma basamağında, öğrenilen kelime ve cümlelerden yararlanarak metin oluşturulması ve bunun yanı sıra öğrencilerin kendi oluşturdukları farklı metinleri okumalarının teşvik edilmesi gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2009). Araştırma kapsamında incelenen dokuz farklı ders kitabında, metin oluşturma basamağında 63 metne yer verilen eser (A) olduğu gibi sadece 15 metne yer verilen eserin de (H) olduğu belirlenmiştir. Bu iki eser arasında metin sayıları arasındaki fark 48'dir. Eserlerde yer alan metin sayılarının bu düzeyde farklılık göstermesinin kaynağında, Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda (1-5. Sınıflar) (MEB, 2009) metin oluşturma basamağının kitaplara nasıl yansıtılacağına ilişkin açıklama olmaması gösterilebilir.

İncelenen dokuz eserde yer verilen 302 metnin yaklaşık olarak %54'ünde (162 metin) anlam bütünlüğünün olduğu saptanmıştır. Neredeyse oluşturulan metinlerin yarısında anlam bütünlüğünün olmadığı görülmektedir. Kartal ve Bozkurt (2014) 2013-2014 eğitim-öğretim yılında okullara dağıtımı yapılan ilkokuma-yazma öğreniyorum ders kitabının metin oluşturma basamağında oluşturulan metinleri anlam bütünlüğü yönünden incelediklerinde, metinlerin yaklaşık olarak %54'ünde anlam bütünlüğünün olduğunu saptamışlardır. Her iki çalışmada da neredeyse eserlerde oluşturulan metinlerin yarısında anlam bütünlüğü bulunmamaktadır. Buradan hareketle eserlerin hazırlanmasında, metin oluşturma basamağında metnin anlamının ön plana alınmadığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin çoğunlukla anlam bütünlüğü olmayan metinlerle karşılaşması okuma isteğini azaltabilecek unsurlardan biri olabileceği söylenebilir. Kaya ve Doğan'ın (2016) birinci sınıf öğrencilerin akıcı okuma durumlarını değerlendikleri çalışmada, üst sosyoekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin akıcı okuma becerilerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun sebebi olarak üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarına daha fazla zaman ayırdıkları, birlikte okuma etkinlikleri yaptıkları, daha zengin okuma materyali ve ortamı sağlamaları gösterilmiştir. Bu çalışmanın sonucu alt sosyoekonomik düzeydeki ailelerin, birlikte okuma etkinlikleriyle çocuklarını desteklemelerindeki eksiklikleri, ders kitabı haricinde okuma materyalleriyle bir araya getir/e/memeleri sebebiyle ders kitaplarında yer verilecek metinlerin anlam bütünlüğünün sağlandığı metinler olmasının büyük önem taşıdığını göstermektedir. Anlam bütünlüğü olan metinler, çocukların onları tekrar tekrar

okumalarını sağlayacaktır. Böylece onların okumaya yönelik istekleriyle daha birinci sınıftayken akıcı okuma becerisinde büyük bir yol almaları sağlanabilecektir.

İncelenen ders kitaplarında, altı harf grubunun her birinde oluşturulan metinlerin, anlam bütünlüğünün sağlanma oranlarına bakıldığında sırasıyla; %30 (23 metinden 7'si), %39 (57 metinden 22'si), %47 (64 metinden 30'u), %60 (70 metinden 42'si), %70 (46 metinden 32'si) ve %69 (42 metinden 29'u) olduğu saptanmıştır. Bu oranlar iki şekilde yorumlanabilir:

- İlk olarak harf grubunda ilerlendikçe metinlerde anlam bütünlüğünün sağlanma oranının arttığı sadece altıncı harf grubunda %1 oranında düştüğü belirlenmiştir.
- İkinci olarak, eserlerde ilk üç harf grubunda anlam bütünlüğü sağlanma oranının %50'in altında olduğu görülmektedir. Bu durum metin oluşturma basamağının en azından dördüncü grup harflerinden itibaren uygulamaya geçirilmesinin gerekli olduğunu göstermektedir. Bu sorunun 2015'te yenilenen Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB; 2015) dördüncü harf grubundan itibaren ağırlıklı olarak metin çalışmalarının yapılmasına değinilmesiyle giderildiği söylenebilir.

İncelenen eserlerin her birinde oluşturulan metinlerin anlam bütünlüğü yönünden durumu incelendiğinde; oransal olarak dokuz eserden sadece üçünde (A, D, E) %50 ve üzerinde anlam bütünlüğü olan metinlere yer verildiği görülmektedir. Bu oranlar A kodlu eserde %79, D kodlu eserde %84 ve E kodlu eserde ise %50 olarak belirlenmiştir. STCY'nin uygulamaya geçirilmesinden bu yana okullara gönderilen dokuz eserin altısında oransal olarak %50'in altında anlam bütünlüğü olan metin örneklerine yer verildiği görülmektedir. Okumaya geçiş sürecinde, öğrencilerin ilk defa karşılaştıkları metinlerde anlam bütünlüğünün olmaması, okumaya geçtiklerinde onların okuma alışkanlığı kazanmalarının önüne ket vurabilir. Akyol (2003) ilkökul birinci sınıfta metin içi anlam kurmaya ağırlık verilmesi gerektiğini, bunu metin dışı ve metinler arası anlam kurmanın izlemesi gerektiğini belirtmektedir. Bu yönüyle ders kitaplarındaki metinlerin yarısının anlam bütünlüğünü yansıtmamasının onları okuyacak olan 1. sınıf öğrencilerinin metin içi anlam kurmalarını güçleştireceğini göstermektedir. Bu durum bir sonraki basamakta öğrenciden beklenen metin dışı ve metinler arası anlam kurma sürecine de olumsuz etki edecektir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin büyük bir kısmının, ders kitabı dışındaki kaynaklara yeterince yönelmediği (Aytaş, 2005) düşünüldüğünde bu olumsuzluk daha da katlanacaktır. Tüm bunlar oluşturulacak metinlerin tamamında anlam bütünlüğünün sağlanmasının büyük bir önem taşıdığını göstermektedir.

Karatay (2014) metin yapısını; küçük (micro) ve büyük ölçekli (macro) olmak üzere iki başlık altında incelemiştir. Küçük ölçekli metin yapısını bir cümlenin kendinden önceki ve sonraki cümleler ile kurduğu anlamlı, mantıksal bütünlük olarak açıklamıştır. Yani küçük ölçekli metinlerde önemli olan cümlelerin birbirlerine beklenti oluşturmasıdır. Büyük ölçekli metin yapısının ise bir cümlenin metindeki tüm cümlelerle kurduğu anlamlı ve mantıksal bütünlük olduğuna değinmiştir. İncelenen eserlerde metin oluşturma basamağında yer verilen metinlerin

anlam bütünlüğünü bozan unsurların çoğunlukla metinlerdeki cümlelerin birbirini desteklememesinden kaynaklanmaktadır. Bunun altında yatan neden; metinlerin, küçük ölçekli metin yapısına ya da metinde yer alan cümlenin diğer cümlelerle anlamlı ve mantıksal bağ kurulmayarak büyük ölçekli metin yapısına uymadığı için olduğu saptanmıştır. Eserlerdeki metinlerin anlam bütünlüğünü bozan unsurların nelerden kaynaklandığı şu şekilde sıralanabilir:

- Metnin her cümlesinde farklı kişilere yer verilerek, bu kişilerden birbirinden bağımsız işlerin yapılmasının istenmesi [örnek olarak A kodlu eserde (s. 30) ‘t’ harfi metin oluşturma basamağında “Tat” başlığıyla verilen ve D kodlu eserde (s. 32) ‘i’ harfi metin oluşturma basamağında “İt” başlığıyla verilen metinler],
- Özne ve yüklem aynı kalırken nesne görselinin değişmesi [örnek; G kodlu eserde (s. 25) ‘a’ harfi metin oluşturma basamağında iki cümleden oluşan “Ela / al. Ela al.” başlıksız olarak verilen metin],
- Metin içi çelişkiler olması [örnek olarak; G kodlu eserin (s. 131) “Hasan ile Hüseyin” başlıklı metninde “Hasan hasta” fakat “ilacı içenin Hüseyin” olması],
- Metin içi bölümlerde bağlantısız geçişler olması [örnek olarak C kodlu eserde (s. 118) “Çarşı” başlıklı metinde “çarşıya gidip alışveriş yapan Çetin’in” bir anda son iki cümlede farklı bir bağlama geçerek “Çetin’in su içtiğini çeşmenin açık kaldığının” belirtilmesi],
- Metinde yer alan cümleler arasında zaman uyumunun olmaması [örnek olarak E kodlu eserin (s. 68) “Irmak” başlıklı metnin ilk dört cümlesinde “Irmak ve Anıl’dan toka, atkı takmaları istenirken” son cümlede geçmiş zaman kipinde “Irmak ve Anıl’ın Atkı taktığının” belirtilmesi],
- En son öğrenilen harfin metnin her cümlesinde hatta neredeyse her kelimesinde bulunması, [örnek olarak I kodlu eserde (s. 81) “Oyun” başlıklı metinde yer alan 16 sözcüğün 12’sinde ve F kodlu eserde (s. 77) “Al, Yakala” başlıklı metinde yer alan 19 sözcüğün 16’sında ‘y’ harfinin bulunması],
- Metin içerisinde araya giren bağlantısız cümlelerin olması [örnek olarak B kodlu eserde (s. 64) “Masal Dinledik” başlıklı metinde “masal anlatan nineyi dinleyen Dilek, Demet ve Kedinin sonrasında uyumaları” anlatılırken, son anda konuyla bağlantısız “Kedimin adı Tekir, ona kek yedir.” cümlesine yer verilmesi],
- Kullanılan ifadenin neye karşılık geldiğinin net olarak anlaşılabilmesi [örnek olarak F kodlu eserde (s. 46) “Onat” başlıklı metinde “Onat ona anlat.” cümlesinde “ona” ifadesinin kimin yerine kullanıldığının anlaşılabilmesi],

- Metinde yer alan cümlelerin yanlış sıralanmasıyla anlatımdaki akışın bozulması [örnek olarak F kodlu eserde (s. 131) “İp ile Top” başlıklı metinde üçüncü cümle olan “İpek topu tut.” ile beşinci cümle olan “Pınar topu at.” ifadelerinin kullanım yeri].

Yukarıda yer alan maddeler, incelenen eserlerde yer alan metinlerde anlam bütünlüğünü bozan unsurlardır. Literatürde her metnin, anlam bütünlüğü oluşturan metin parçacıklarının toplamı olduğu ifade edilmektedir (Günay, 2001). Metinlerde mutlaka anlam bütünlüğünün olması gerekir ancak bu sağlansa da bunun yanı sıra metnin konusunun 1. sınıf düzeyinde olması ve metinlerin çocuğun özellikle de bilişsel ve dil gelişimine uygunluğu da önem taşımaktadır. İpek ve Bilgin (2007) 1., 3., ve 5. sınıf öğrencileriyle yaptıkları çalışmada; sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin kelime dağarcığı gelişimlerinin de arttığı ve üst sosyoekonomik düzeydeki çocukların alt sosyoekonomik düzeydeki çocuklara göre kelime dağarcığı gelişiminin daha iyi olduğu saptanmıştır. Yapılan bu çalışmadan hareketle, incelenen eserlerde, “judo”, “jimnastik”, “jokey kulübü”, “ulu”, “yediğini dikkat etme”, ihmal etmeme”, “ dengeli beslenme” gibi ifadelerin çocukların yaşantıları bakımından büyük çoğunluğu için bilindik olmaması nedeniyle verilmesinin uygun olmadığı düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen eserler, oluşturulan metinlerin başlığının olup olmaması ve başlıkların özel isim olup olmaması durumuna göre değerlendirilmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-5. Sınıflar) ve Kılavuzu’nda STCY’nin “metin oluşturma basamağı” için metinlerde başlığın bulunup bulunmayacağına ya da nasıl olacağına ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır. İncelenen eserlerin dördünde (C, E, F, I) sadece başlığı olan metinlere yer verilmiştir. İki eserde (D ve H) oluşturulan metinlerden sadece birinde başlığa yer verilmemiştir. A (%56) ve B (%87) kodlu eserlerde büyük oranda metinlerin başlığının olmadığı belirlenmiştir. Türkçe programında metinlerin başlığın verilip verilmemesine yönelik herhangi bir açıklamanın olmaması eserlerde metinlerin başlık olup olmamasını etkilediği düşünülmektedir.

Metin başlığı; okura metinle ilgili ön bilgi veren, okurda çoğu zaman metin hakkında ön yargı oluşmasını sağlayan düzenlemeler olarak tanımlanmaktadır (Alpan Bangir, 2008). Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-5. Sınıflar) ve Kılavuzu’nda doğrudan ilkokuma-yazma kazanımları arasında yer almasa da “başlık” konusuna yönelik 1. sınıf dinleme öğrenme alanında; “başlıktan hareketle dinleyeceği konunun içeriğini tahmin eder” (s. 25), okuma öğrenme alanında ise “başlıktan hareketle okuyacağı metnin içeriğini tahmin eder” (s. 31) kazanımı bulunmaktadır (MEB, 2009). Bu nedenle eserlerin metin oluşturma basamağında başlığı verilen metinlerde, başlığın içeriğini tahmin edecek nitelikte olması gerekmektedir. Nitekim Karatay (2014) metnin konusunun genel olarak metne başlık olarak yansıtılması gerektiğini belirtmiştir. Bu yönüyle metin başlığının özel isim olması durumunda, başlık metnin konusunu vermeyeceği gibi içerik tahminini de güçleştirecektir. Ancak Türkçe programında “Hece, Kelime ve Cümle Oluşturma” başlığı altında yer verilen tabloda “Ali ile Ela” başlıklı metne yer verilmiştir (MEB, 2009). Eserlerde metin başlıklarının özel isim olup olmama durumuna bakıldığında ise sadece B kodlu eserde yer verilen metinlerin başlığında özel isim bulunmadığı saptanmıştır. Fakat bu durumun

sebebi, bu eserde başlığı olan metin sayısının çok az (3 metin) olması gösterilebilir. Eserlerin tamamının metin oluşturma basamağında verilen metinlerin yaklaşık olarak %30'unda başlığın özel isim (302 metinden 92'si) olduğu saptanmıştır. İki eserde (G, H) metinlerin yarısından fazlasında başlık olarak özel isme yer verilmiştir. Bu oranlar G kodlu eserde %69 (51 metnin 35'inde), H kodlu eserin %53 (15 metnin 8'inde) olduğu belirlenmiştir. Eserlerde çoğunlukla başlıkların özel isim olarak verilmesi iki sonuca yol açabilecektir;

- İlk olarak birinci sınıf düzeyindeki öğrencilerin metin başlığı denildiğinde metinde yer alan kahramanlardan herhangi birinin isminin olacağını düşünmesine,
- İkinci olarak Türkçe programında dinleme ve konuşma öğrenme alanlarda yer alan “başlıktan hareketle içerik tahmini yapma” kazanımlarının değerlendirilememesine.

Yenilenen Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2015) 1. sınıf kazanımları arasında “başlık” konusunda herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir. Her ne kadar yeni programda buna yönelik kazanım verilmesi de eserlerde oluşturulacak metinlerde bundan sonraki süreçte başlığın metnin konusunu yansıtacak bir biçimde seçilmesi ya da metne herhangi bir başlık verilmeden sunulmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir. Kolaç (2009)'ın 1-8. Sınıf Türkçe ders kitaplarının metinlerini incelediği çalışmasında metin başlığıyla içeriğinin uyumsuz olduğu metin örneklerinin olduğunu saptamıştır. Aynı şekilde bu çalışmada ders kitapları incelendiğinde metin başlığı özel isim olmadığı halde metnin konusunun tahmin edilmesini zorlaştıran başlık örneklerinin olduğu (örneğin; “Dayım”, “Halam” vb.) belirlenmiştir. Bu şekilde metnin konusunu yansıtmayan başlığın verilmesi yerine, metni başlıksız olarak sunarak hem öğrencilerin “başlık” konusunda yanlış algı oluşturmalarının önüne geçilebileceği hem de onların metnin içeriğinden hareketle başlıklar oluşturabilecekleri düşünülmektedir.

Bu çalışma, ders kitaplarının hazırlanışında metin oluşturma basamağında oluşturulan metinlerde daha hassas davranılması gerektiğini göstermektedir. Bu hassaslığı sağlamak için aşağıda uygulanabilecek öneriler getirilmiştir.

- Cümle ve metin oluşturma basamaklarında 1. sınıf öğrencileri öğrendikleri kelimelerin bir araya gelerek bir bütün oluşturduklarını göreceklerdir. Ders kitaplarının cümle ve metin oluşturma basamaklarında, okunduğunda anlamı olan aynı zamanda çocuklara hitap eden, günlük hayatta kullanımı olan ve onlarda olumsuz duygu hissettirmeyecek cümlelere yer verilmesi büyük önem taşımaktadır. Ders kitaplarında yer alan cümle ve metin örneklerinin çocukların ilgisini çektiği ve onların düzeyine uygun olduğu takdirde onlarda tekrar tekrar okuma isteği uyandıracaktır.
- Metin oluşturma basamağında oluşturulan metinlerde anlamın ön plana alınması okuma-yazma sürecinde hayati önem taşımaktadır. Çünkü ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin yazılı metinleri çözme becerisinin gelişiminin okuma-yazma süreciyle birlikte başladığı düşünüldüğünde, öğrencilerin anlam bütünlüğü olmayan metinlerle karşılaşması en başta

onların okuduğunu anlamalarını güçleştirecek ve okumaya karşı negatif tutum geliştirmelerine yol açacaktır. Bu nedenlerle ders kitaplarında yer verilen tüm metinlerin öncelikle anlam bütünlüğü taşıması gerekmektedir. Bunun yanı sıra oluşturulan metinleri, aynı sayfada yer alan metin dışı görsellerin anlamsal olarak yansıtmalıdır. Ayrıca metin içerisinde sözcüğün yerine geçen görsellerin anlaşılır ve farklı yorumlamalara neden olmaması, eğer metnin başlığı varsa başlığın içeriği tahmin ettirecek şekilde belirlenmesi ve metin içerisinde son öğrenilen harfin metnin her cümlesinde yer alması yerine anlamın ön plana çıkarılmasının öncelikli olması gerekmektedir.

Kaynakça

- Akbayır, S. (2006). *Eğitim fakülteleri için cümle ve metin bilgisi*. 4. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akman, E. ve Aşkın, İ. (2012). Ses temelli cümle yöntemine eleştirel bir bakış. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 1-16.
- Akyol, H. (2003). Metinlerden anlam kurma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*,13(13), 49-58.
- Akyol, H. (2012). *Türkçe ilkokuma yazma öğretimi*. 12. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Alpan Bangir, G. (2008). Ders kitaplarındaki metin tasarımı. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 107-134.
- Ayaz, E. S. (2012). Aytül Akal'ın Dilek Ağacı masalı üzerine metindilbilimsel bir çözümleme". V. Ulusal Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı Yaşayan Yazarlar Sempozyum Dizisi Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Aytül Akal Sempozyumu 9-11 Mayıs 2012, Eskişehir. [Http://Abs.Kafkas.Edu.Tr/Upload/479/Aytül Akal'ın Dilek Ağacı Masalı Üzerine Metindilbilimsel Bir Çözümleme.Pdf](http://Abs.Kafkas.Edu.Tr/Upload/479/Aytül_Akal'ın_Dilek_Ağacı_Masalı_Üzerine_Metindilbilimsel_Bir_Çözümleme.Pdf).
- Aydın, İ. (2012). İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nın 'Duygular' temasında yer alan okuma metinlerine metindilbilimsel bir yaklaşım. *Turkish Studies*, 7(3), 381-407.
- Aytaş, G. (2005). Okuma eğitimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 461-470.
- Çelenk, S. (2008). İlköğretim okulları birinci sınıf öğrencilerinin ilkokuma ve yazma öğretimine hazırlık düzeyleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 83-90.
- Çelik, T., Demirgüneş, S. ve Baştuğ, M. (2014). Metin oluşturma ve değerlendirme çalışmalarına yönelik "okur dostu" metin değerlendirme rubriği. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 5(14), 65-83.
- Durukan, E., & Alver, M. (2008). Ses temelli cümle yönteminin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *The Journal of International Social Research*, 1(5), 274-289.

- Erkan, S. (2011). Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 186-197.
- Erkan, S. ve Kırca, A.(2010). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 94-106.
- Esmer, E. (2010). *Okuma anlama becerisi ile yazılı anlatı metni üretme becerisinin etkileşimi: 6. sınıf öğrenci metinleri üzerine betimsel bir çalışma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Günay, V. D. (2001). *Metin bilgisi*. İstanbul: Multilingual.
- Güneş, F. (2013a). Türkçe’de metin öğretimi yerine metinle öğrenme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 603-637.
- Güneş, F. (2013b). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- İpek, N. ve Bilgin, A. (2007). İlköğretim çağı çocuklarında kelime dağarcığı gelişimi. *İlköğretim Online*, 6(3), 344-365.
- İşeri, K. (2014). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik özellikleri. H. Ülper (Editör), *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri (3. Baskı)*, 91-113.
- Karatay, H. (2014). *Okuma eğitimi kuram ve uygulama (2. baskı)*. Ankara: Pegem AYayıncılık.
- Kartal, H. (2011). Ses temelli cümle yöntemi'nde sesi hissetme ve tanımaya yönelik Türkçe dersi öğretim programı ve öğretmen kılavuzunda yer alan uygulamaların değerlendirilmesi. *Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 26-38.
- Kartal, H. ve Bozkurt, M. (2014). Okuma-yazma öğreniyorum ders kitabında yer alan metinlerin bağlaşıklık ve bağdaşıklık yönünden incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(18), 629-655.
- Kaya, D. ve Doğan, B. (2016). “Birinci Sınıf Öğrencilerinin Akıcı Okumalarının Değerlendirilmesi / The Evaluation of Fluent Reading of First Year Students in Primary School”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Hayati Akyol Armağanı), Volume 11/3 Winter 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9283>, p. 1435-1456.
- Kolaç, E. (2009). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 594-626.
- Kutluca Canbulat, A. N. (2013). Ses Temelli Cümle Yöntemi ile ilk okuma yazma öğretiminde anlamlı okumayı etkileyen unsurlar, *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 173-191.

- Lüle Mert, E. (2011). 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik ölçütlerine uygunlukları. *Dil Dergisi*, 153, 7-23.
- MEB (2009). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1.-5. Sınıflar). *Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.*
- MEB (2015). Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı. *Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.*
- MEB (2017). Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). *Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.*
- Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook.* (2nd Edition). Calif. : SAGE Publications
- Özkan, B. (2004). Metindilbilimi, metindilbilimsel bağdaşıklık ve Haldun Taner'in "Onikiye Bir Var" adlı öyküsünde metindilbilimsel bağdaşıklık görünümüleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 167-184.
- UNICEF (2012). School readiness: A conceptual framework. *New York. United Nations Children's Fund.*
- Yıldırım, A. ve Şimsek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İncelenen ders kitapları

- Aydın, E., Dönmez, M., Günyüz, M. ve Yıldırım, Z. (2007). *Okuma yazma öğreniyorum.* İstanbul: Erdem Yayınları.
- Değirmenci, G. ve Karafilik, F. (2014). *İlköğretim Türkçe 1. sınıf okuma yazma öğreniyorum.* Ankara: Semih Ofset Matbaacılık.
- Demiroğlu, R. ve Gökahmetoğlu, E. (2014). *İlköğretim Türkçe okuma yazma öğreniyorum.* Ankara: Başak Matbaacılık.
- Erhan, G. (2012). *İlköğretim 1. sınıf Türkçe okuma yazma öğreniyorum.* İzmir: Kartopu Yayınları.
- Erol, A., Bingöl, M.Ö., Çıplak, S. Y., Demiroğlu, R., Irmak, A. ve Ceylan, M. (2005). *İlköğretim Türkçe okuma yazma öğreniyorum.* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kapulu, A. ve Karaca, A. (2011). *İlköğretim Türkçe-1 okuma yazma öğreniyorum.* Ankara: Koza Yayın Dağıtım.
- Özkara, M., Aktaş, A., Demir, E., Bozbey, S., Oğan, M. ve Köksal, K. (2012). *İlköğretim 1. sınıf okuma yazma öğreniyorum.* Ankara: Özgün Matbaacılık.
- Uğurlu, R. ve Küçükşengün, H. (2013). *İlköğretim okuma ve yazma öğreniyorum.* İstanbul: Zambak Yayınları.

Şahbaz Dağlıoğlu, E. (2011). *İlköğretim okuma ve yazma öğreniyorum*. İstanbul: Selt Yayınları.

Extended Summary

Purpose

Teaching, reading and writing at primary schools have been done by using Phonics Based Sentence Method (PBSM) since 2005-2006 academic year in Turkey. “Turkish-1 I am Learning Reading and Writing” course books were distributed free of charge to the schools between 2005-2006 and 2014-2015 academic years. The purpose of this study is to evaluate the texts written in course books at the text creation step of Phonics Based Sentence Method. For this purpose, the texts have been examined whether they have content integrity and whether text the titles reflect the content if they have one. The results to be obtained will contribute to development of texts to be created at the text creating phase of “I am Learning Reading and Writing” course books.

Method

The study has been made by using document analysis method which is one of the qualitative research methods. Nine different “Turkish-1 I am Learning Reading and Writing” course books have been used as data collection tool. Having won the tender and having been approved, the course books have been distributed to 1st grade students at primary schools. During the analysis of the data, the examined course books have been coded by A, B, C, D, E, F, G, H and I letters depending on the year they have been delivered to the schools. All 302 texts written in the text creation step of the course books have been copied to a table. These texts have been examined by four experts to determine if they have content integrity. The researchers evaluated all the texts if they have content integrity with their justification. Within the research in order to measure consistency the reliability formula recommended by Miles and Huberman (1994, p.64) among the coders in the qualitative research, was used. The reliability of the experts’ evaluations in terms of coherence of the texts was calculated as 82%. Whether the texts have content integrity has been shown on the tables according to the course book, their letter groups and total number of texts.

Results

The texts at the course books have been examined if they had content integrity, and it has been found that 54% of 302 texts had content integrity. It has also been determined that the rate of having content integrity has increased by the progress with the letter groups. However, a decrease has been determined in the sixth group of letters compared to the fifth group of letters. It has been determined that less than half of the texts including the first three groups of letters have content integrity. This rate has been determined to reach 60% with the fourth group of letters. This shows that the best time for creating text is this period. When the texts are evaluated by text titles, it has been determined that 30% of 302 texts (92 text) have a heading, which is a proper name.

Discussion and Conclusions

It is seen that since Sound Based Sentence Method (SBSM) was started to be applied proportionally in six of the nine works the texts that have coherence less than 50% were included. Within the process of starting to read if the texts that which the children first encounter do not have coherence, this may prevent them acquire reading habit when they start to read. Kartal and Bozkurt (2014) examined the course books that have been delivered to the schools in 2013-2014 academic year for beginning reading and writing. They have found that 54% of the texts in the course books have content integrity just like this study. Both of the studies reveal that almost half of the texts do not have content integrity. Akyol (2003) states that emphasis should be given to the content of the text then it should be followed by establishing relationship between the texts and with other knowledge.

Within the course books mainly giving the titles as proper noun may result in two ways;

- Firstly the students in the first grade may think that, when it is stated the title of the text it can be the name of the heroes within the text,
- Secondly the acquisitions of “guessing the content from the title” that take place in listening and speaking learning domains in the Turkish curriculum may not be evaluated.

Considering that half of the texts do not have content integrity, the 1st grade students who read them will hardly establish a relationship with the context. Development of the skill of understanding a written text starts with the process of learning reading and writing at 1st grade. When the students read texts with no content integrity, they will hardly understand it which results in developing a negative attitude against reading. For this reason, all the texts in the course books need to have content integrity.

Also, the following conclusions have been determined.

- * The pictures substituting the words should be clear to avoid misinterpretations.
- * The heading of the text should give clues to predict the content.

Instead of repeating the last letter in every sentence of the text, the priority should be given to the content integrity.

EK-1. MEB tarafından okullara satın alınarak dağıtımı yapılan “Türkçe 1 Okuma-Yazma Öğreniyorum” ders kitaplarının yayınevlerinin sıralı listesi

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 79523799/949/6066936

04/12/2014

Konu: Türkçe 1 Okuma Yazma Öğreniyorum

Sn Mehmet SOYUÇOK
(Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi A-Blok No:Z-07 Bursa)

İlgi : 04/12/2014 tarihli ve 6040612 sayılı dilekçeniz.

Genel Müdürlüğümüz evrakında 04/12/2014 tarih ve 6040612 sayı ile işlem gören ilgi dilekçenizde, öğrenim gördüğünüz Uludağ Üniversitesinde tez konusu olarak kullanılmak üzere, 2006-2014 yılları arasında satın alınarak dağıtımı yapılan "Türkçe 1 Okuma Yazma Öğreniyorum" kitaplarının yayınevleri ve kullanıldığı eğitim - öğretim yılları gösterir şekilde hazırlanmış sıralı listesi talep edilmektedir.

İhale yapılarak alımı yapılan söz konusu kitapların ilgili öğretim yıllarına göre listesi aşağıda belirtilmiştir.

Mehmet KOÇ
Bakan a.
Daire Başkanı

<u>S. NO</u>	<u>ÖĞRETİM YILI</u>	<u>YAYINEVLERİ</u>
1.	2006-2007	ERDEM YAYINLARI - MEY
2.	2007-2008	SÜRAT YAYINLARI - MEY
3.	2008-2009	SÜRAT YAYINLARI - MEY
4.	2009-2010	SÜRAT YAYINLARI - MEY
5.	2010-2011	ANITTEPE BAŞARI YAY. - MEY
6.	2011-2012	SELT YAYINLARI - MEY
7.	2012-2013	KARTOPU YAYINLARI - MEY
8.	2013-2014	ZAMBAK YAYINLARI - MEY
9.	2014-2015	HARF YAYINLARI - MEY

Güvenli Elektronik İmza:
Aslı ile Aynıdır.

05/12/2014

Atatürk Biv. No:98 Kat:3 C Blok 06648 Kızılay/ANKARA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: dhg_satinalma@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Nafia GÖKÇE V.H.K.İ.
Tel: (0 312) 413 14 68
Faks: (0 312) 418 04 70

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3125-5a94-3813-ae6b-6871 kodu ile teyit edilebilir.